

seniorAKTUELLT

NUMMER 01-2020

KRISTDEMOKRATISKA SENIORFÖRBUNDETS TIDNING

Släpp prestigen – se över Ädelreformen!

**Lär av coronan!
Ledare och debatt.**

Sid 2 och 6

**Erik Slottnér, äldreborgarråd:
Utbildningsnivån
måste höjas!**

Sid 3–4

SeniorAktuellt produceras av Kristdemokratiska Seniorförbundet. Den når alla medlemmar i KD Senior via hemsidan och skickas via mejl. Den finns som tryckbar fil. Kontakta info@kdsenior.se.

Redaktör: Maria Wilhelmson
Layout: Lennart Molin
Ansvarig utgivare: Lars O. Molin
Hemsida: www.kdsenior.se

Postadress: : KD Senior,
Box 2373, 103 18 Stockholm
Mejl: info@kdsenior.se
Tel: 076-527 25 66

Erkänn att äldrevården haltar

Under Coronapandemin har vi sett en överdödlighet i äldreboenden. Varför har det blivit så? Vi i KD Senior tror att tidigare års försummelser och felaktiga beslut har en stor skuld till det.

Samarbetet mellan kommunerna och regionerna fungerar inte på många håll i landet. Kompetens saknas, inte minst den medicinska hos kommunerna. Ädelreformen, som genomfördes i början av 1990-talet delade på ett olyckligt sätt ansvaret mellan kommuner och landsting/regioner.

LÅT OSS LÄMNA all prestige åt sidan! Kommunpolitikerna ska inte inta onödiga försvarspositioner. Regionpolitiker måste räcka ut handen till sina kollegor i kommunerna och dela med sig av sin kompetens. Nu är det tid för nytänkande och politiskt mod!

Vi har sett hur den rödgröna

regeringen stått handfallen och varit senfärdig. Vill man var snäll så kan man skylla på att det beror på hur strukturerna ser ut. Vi har 290 kommuner och 21 regioner som regeringen inte förmår att styra.

EN GRUNDLIG reformering av äldrevården måste ske. Det är hög tid att se över den 30 år gamla Ädelreformen. I första hand är det regeringens uppgift att så sker. Statsminister Stefan Löfven och socialminister Lena Hallengren bör utan dröjsmål ge direktiv för en sådan utredning. Om inte, så måste riksdagen agera snabbt i detta syfte.

Inte bara den pågående pandemin ger skäl till att reflektera över äldres behov av vård och omsorg. Äldre med en eller flera sjukdomar, kroniska eller tillfälliga, har behov av – och rätt till – adekvat vård i samma mån som alla andra i vårt samhälle.

Äldres vårdbehov ser idag anorlunda ut än i slutet på 80-talet, då Ädelreformen utreddes. Den prognosticerade snabba ökningen av antalet äldre personer i vårt land understryker ytterligare vikten och brådskan av en äldre- vårds- och omsorgsreform.

GRÄNSSNITTET mellan statens, regionernas och kommunerna ansvarsområden måste grundligt ses över. En granskning av utbyggnaden av den specialiserade äldrevården är mycket angelägen. En sådan utredning skulle kunna förtydliga äldreboendenas och hemtjänsternas ansvar. Detta gäller inte minst den medicinska kompetensen.

LARS O MOLIN
Förbundsordförande

Välkommen till årsstämma 7 september!

ÄNTLIGEN! Nu har Förbundsstyrelsen för KD Senior beslutat att 2020 års Riksårsstämma ska gå av stapeln måndag 7 september, sannolikt blir det digitalt.

Tyvärr blev årsstämman i Örebro i mars inställd på grund av coronapandemin, liksom det seminarium som Seniorförbundet bjudit in till i samband med stämman. Intresset för seminariet var stort, och vi hoppas kunna genomföra seminarier i viktiga seniorpolitiska frågor i framtiden.

Corona har även drabbat distrikten. Det har varit svårt att hålla årsmöten, men sakta men säkert får jag rapporter om att möten hållits och att om-

bud till årsstämman har utsetts. Det är glädjande!

Till årsstämman får alla medlemmar i KD Senior skicka in motioner, tillsammans från distrikt, avdelningar eller enskilt. Det är mycket välkommet och ett viktigt inslag i den demokratiska processen. Motioner ska vara KD Senior tillhanda senast 9 augusti. Skicka via mejl: info@kdsenior.se eller till postadressen KD Senior, Box 2373, 103 18 Stockholm.

En härlig sommar inför en aktiv höst, önskar KD Senior, genom Maria!

MARIA WILHELMSON
förbundssekreterare, KD Senior

"En skola är aldrig bättre än sin chef"

LAGOM TILL SKOLSTARTEN efter sommarlovet ska Kristdemokraternas arbetsgrupp för att utveckla utbildningspolitiken, presentera sitt förslag till handlingsprogram internt i partiet.

Riksdagsledamot Gudrun Brunegård är ordförande i arbetsgruppen och KD Senior är referent genom Ingemar Kalén, Gävleborg, ledamot i KD Seniors FS. Han har varit verksam i skolvärlden i hela sitt yrkesliv förutom tio år som regionråd för KD i Gävleborg.

Direktivet för arbetsgruppen är brett men en punkt passar särskilt väl för Ingemar Kalén: "Rektorer behöver få större ansvar och utökade befogenheter."

Med 17 års erfarenhet som rektor är Ingemar Kalén väl förtrogen med skolledarens roll. Han understryker att "en skola är aldrig bättre än dess ledning". Därför välkomnar han att KD vill ge skolledare mer makt.

– I dag styrs rektor oftast av Skolstyrelsen, Barn- och ungdomspolitikern, staten, föräldrar... En skolledare måste kunna fatta egna självständiga beslut, säger han. Ett exempel är det som har engagerat inte minst kristdemokrater, frågan om skolavslut-

Ingemar Kalén.

ningar i kyrkan. Det blev till och med en riksdagsfråga, men resultatet blev att rektor får avgöra.

– Det är inte rimligt, säger Ingemar Kalén, att när elever, personal och föräldrar vill vara i kyrkan så kan aktörer utanför skolan bestämma motsatsen.

Ett självständigt arbete är ofta ensamt. Det gäller i hög grad skolledarens. Faran är att man gör det till ett dygnet-runt-jobb och blir utbränd, eller slutar. Därför har Ingemar Kalén ofta lyft frågan om arbetsvillkor, som vikten av reglerad arbetstid, inte minst i Skolledarförbundet, där han är livstidsmedlem.

– Och att rektorers löner ibland är lägre än lärares är ett problem, det ger fel signaler, säger han.

Det han hoppas på i Kristdemokraternas skolprogram är en långsiktig skolpolitik. Under sina yrkesår har han varit med om fem läroplaner. De har inte hållit över tid. Med sin långa och breda erfarenhet har Ingemar Kalén mycket att tillföra när det gäller att utveckla skolpolitiken.

MARIA WILHELMSON

Leif Hallberg.

För ett generationsnära samarbete

KRISTDEMOKRATISKT INTERNATIONELLT CENTER är en organisation knuten till Kristdemokraterna och arbetar för att stärka demokrati och mänskliga fri- och rättigheter internationellt. KIC har verksamhet i Östeuropa, Afrika och Latinamerika. Verksamheten finansieras av svenska staten.

LEIF HALLBERG är styrelseledamot och representerar KD Senior. Han har en lång och gedigen erfarenhet från internationellt arbete, särskilt inom europeisk seniorpolitik.

FRÅGA: KIC:s verksamhet har fokus på unga och kvinnor. Vad hoppas du som senior representant i styrelsen kunna tillföra i demokratiarbetet?

SVAR: Samverkan och solidaritet mellan generationerna, mellan människor i alla åldrar, för att bygga goda samhällen! Jag hoppas få gehör för att låta KIC:s många länderprojekt genomsyras också av idén om ett generationsnära samarbete för att skapa verkligt demokratiska samhällsskick och säkra mänskliga fri- och rättigheter för alla. För både ung och gammal!

MARIA WILHELMSON

Lär av pandemin!

90 procent av de som avlidit i covid-19 var över 70 år. Hälften har bott på äldreboenden, många har haft hemtjänst. Sverige saknade nationell krisberedskap när viruset utvecklades till en pandemi. Det gäller även kommunalt. Sveriges största kommun, Stockholm, har bland de högsta dödstalen i landet. Pandemin har satt fokus på bristerna i äldre- och omsorg.

PROBLEMEN och tillkortakommanden i pandemins spår i äldreboende och hemtjänst är väl kända. Berättelser om hur människor lämnats ensamma att avlida på boenden, inte fått adekvat sjukvård eller lindring, läkare som tagit beslut om att kurativ vård inte ska ges utan att ha träffat den sjuka, anhöriga som tvingat fram vård som gjort att en sjuk tillfrisknat istället för att lämnas att dö.

– Men att tala om äldreboenden som dödsfällor är fel, det är trots allt några få procent som drabbats och att helt kunna undvika smittan vore omöjligt, säger Erik Slottner, KD, äldreborgarråd i Stockholm.

Strukturellt problem

Det ligger dock nära till hands att misstänka att här föreligger ett strukturellt problem. Att äldre personer inte alltid får den vård de har rätt till, och som skulle kunna innebära ett längre, och värdigt, liv även när Sverige inte drabbats av en pandemi.

KD Senior, med flera, kräver att Ädelreformen från 1992 ses över och att äldre- och omsorg organiseras om.

Erik Slottner håller med om att berättelserna om hur äldre behandlats, eller inte behandlats, under pandemin, är för många för att det ska vara enstaka olycksfall i arbetet.

Erik Slottner, äldreborgarråd i Stockholm: KD har länge sagt att kvaliteten i äldre- och omsorgen måste höjas.

Han säger att ett problem som blivit tydligt under pandemin är att tillgången till läkare måste förbättras. Till särskilda boenden – vårdboenden – är en läkare knuten men får inte vara anställd. Ofta ges ordinationer per telefon.

Under pandemin har det varit regel att läkaren inte ska besöka den sjuke.

– Märkligt, säger Erik Slottner, all annan personal får träffa personen.

– Ett problem i sammanhanget är att det är svårt att få legitimerad personal till äldre- och omsorgen. Intresset är svagt.

Uppemot 40 procent av de som arbetar i omsorg och hemtjänst har inte klarat av att leva upp till basala hygienkrav, har en undersökning från Socialstyrelsen visat.

– Det handlar inte bara om att möjligheter till hygien fattats, slarv eller bekvämlighet – det handlar även om brist på kunskap, säger Erik Slottner.

– Kunskap är en färskvara, det gäller även hygien och alla behov uppdatera sig fortlöpande.

Införa språktester

– Yrket som undersköterska måste bli mer attraktivt, och kunskapsnivån måste höjas, säger han.

Det gäller inte minst språkkunskaperna. I dag arbetar personer i omsorgen som inte behärskar svenska.

Erik Slottner vill att man inför språktester. Det ska inte räcka med ett intyg om att man klarat svenska grundskolans årskurs 9.

– Det säger inget om vad personen verkligen kan och förstår. Arbetsplatsförlagd språkundervisning är en bra idé, tycker han.

Att kunna kommunicera med boende, anhöriga, kolleger och chefer är nödvändigt. De man arbetar med har ofta funktionsnedsättningar, dålig syn eller hörsel, eller har en demenssjukdom. Då är språket extra viktigt.

Villkorad anställning

Kravet på fast anställning ska villkoras. Det ska vara knutet till kompetens och utbildning, anser Erik Slottner.

Han säger att fast anställning ska vara norm för den som vill, men att vikarier och visstidsanställningar också kommer att behövas. Men ambitionen är att andelen av den totala arbetstiden som utförs av timavlönade personer, idag 20 procent i Stockholm, ska bli färre.

Omsorgen behöver även personer som arbetar med service-tjänster, dessa kan uppmuntras att studera vidare till vårdbiträde eller undersköterska.

– Under coronatiden har det tillkommit personer i omsorgen som permitterats från andra yrken. Dessa vill vi gärna behålla, få dem att trivas, de behövs! säger Erik Slottner.

Kunskapsnivån är särskilt låg i hemtjänsten, och hemtjänsten ligger lägst i hierarkin, vilket Erik Slottner är missnöjd med.

Det märktes till exempel när det var brist på skyddsutrustning. Först satsade man i vården, sedan i på äldreboenden, sist i hemtjänsten, trots att hemtjänstens personal rör sig mellan många olika brukare.

I Stockholm har man fått lösa problem och införa rutiner och restriktioner under resans gång. Erik Slottner tycker att man har

lyckats bra, trots allt. Samarbetet mellan olika aktörer, och mellan kommun och region, har fungerat.

I detta sammanhang kan man konstatera att det inte är någon skillnad på hur de privata (två tredjedelar, och de kommunala utförarna har lyckats, eller misslyckats).

I maj har antalet smittade på boenden mer än halverats, jämfört med den högsta siffran i april. I dag finns munskydd eller visir för alla som arbetar nära en person.

Nödvändig lärdom

Stockholms kommun har haft flest smittade och avlidna, inom äldreomsorgen.

– Det är nödvändigt att dra lärdom och agera utifrån de utvärderingar som görs, säger Erik Slottner.

MARIA WILHELMSON

Allt rätt i Nynäshamn

På Rosengården, ett kommunalt äldreboende med plats för 102 personer i Nynäshamn, har man agerat föredömligt för att undvika smittspridning. Antonella Pirrone, KD, är kommunalråd och ordförande i Socialnämnden. Det är ingen slump att hennes kommun har lyckat bra med att hålla viruset stängin. Hon var tidigt medveten om faran och har tät kontakt med äldreomsorgen.

Bella Dzabirov, enhetschef, berättar att Rosengården stängde dörrarna för besökare redan två veckor innan den allmänna rekommendationen. Direkt skapade man en avdelning med 15 platser för misstänkt coronasmittade.

Man har haft god bemanning. Månadsanställda vikarier har varit en tillgång när behovet ökade och personal har stannat hemma vid minsta symtom. Kraven på att känna till och följa basala hygienrutiner är tydliga och har följts.

– Kommunen har agerat snabbt och modigt, säger Marthe Otterström, tf chef för coronaavdelningen, där all personal är specialutbildad.

– Krisberedskapen inom äldreomsorgen var god för att krisledningen i kommunen är väl organiserad och har kunnat hantera situationen klokt och effektivt, säger Antonella Pirrone.

Krismedvetenhet och att kunna agera i samverkan var till stor nytta när coronan slog till.

MARIA WILHELMSON

På varsin sida en glasvägg kan boende och besökare kommunicera i Rosengårdens trädgård. Längst bak syns Antonella Pirrone, kommunalråd, fd förbundssekreterare för KD Senior.

Geriatriken måste få en viktigare roll

Äldrevården i Sverige har allvarligt försumrats av politiskt ansvariga under alltför lång tid. Den tillsyn av äldreomsorgen som Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) nu inlett har redan visat, att var tionde verksamhet – av 1 045 undersökta – haft allvarliga brister. Sverige har misslyckats med att skydda sina äldre.

Den påvisade överdödligheten i äldreboendena måste tas på största allvar. Det går inte att, som nu förekommer, skylla på att vi är mitt inne i en pandemi och att Ivo följer upp det hela. Vad hjälper det alla sörjande anhöriga?

Det vi nu ser beror på åratals brister i kommunernas äldrevård och -omsorg. Många kommuner har inte använt den medicinska kunskap och de resurser som krävs för att ge äldre en verkligt god vård och omsorg. Coronapandemin har tydligt visat, att samarbetet mellan kommunerna och regionerna inte fungerar på många håll i landet. Orsak till det är till stor del den så kallade Ädelreformen, som genomfördes i början av 1990-talet och som på ett olyckligt sätt delade ansvaret mellan kommunerna och regionerna. Kort sammanfattat ska kommunerna, enligt Ädelreformen, svara för boende och omsorg och regionerna för den medicinska vården.

Nu måste all prestige lämnas åt sidan! Kommunpolitikerna måste lämna sina försvarspositioner. Regionpolitiker måste räcka ut handen till sina kollegor i kommunerna. Nu är det tid för politiskt mod, och då får inte prestigen stå i vägen.

På något längre sikt måste en grundlig reformering av äldrevården ske.

”Erkänn att vården inte fungerar.”

Lars O Molin, förbundsordförande KD Senior (2019–), tidigare kommunalråd och kf-ordförande i Örebro

Leif Hallberg, förbundsordförande KD Senior (2007–2013 och 2016–2019), tidigare vicepresident i Europeiska Seniorunionen

Birgitta Södertun, 1:e vice förbundsordförande, KD Senior, fd kommunalråd i Helsingborg

Stig Nyman, förbundsordförande KD Senior (2000–2002), tidigare landstingsråd i Stockholms län

Det är hög tid att se över den redan 30 år gamla Ädelreformen. I första hand bör givetvis ansvaret för en ny äldrevårds- och omsorgsreform vara regeringens och dess samarbetspartiers. Det finns all anledning för statsminister Stefan Löfven och socialminister Lena Hallengren att utan dröjsmål ge direktiv för en sådan utredning. Om inte så sker, måste riksdagen agera snabbt i detta syfte.

Inte bara den pågående pandemin ger skäl till att reflektera över äldres behov av vård och omsorg. Äldre med en eller flera sjukdomar, kroniska eller tillfälliga, har behov av – och rätt till – adekvat vård i samma mån som alla andra i vårt samhälle. Och hela livet ut! Geriatriken som specialitet måste ges en större roll och ökade resurser.

Äldres vårdbehov ser i dag annorlunda ut än i slutet på 80-talet, då Ädelreformen utreddes. Prognosen för den snabba ökningen av antalet äldre personer i vårt land understryker ytterligare vikten och brådskan av en äldrevårds- och omsorgsreform.

Gränssnittet mellan kommuners och regioners ansvarsområden måste därför grundligt ses över. Även en granskning av utbyggnaden av den specialiserade äldrevården är angelägen. Äldreboendenas och hemtjänsternas roller måste också förtydligas. Detta gäller inte minst den medicinska kompetensen.

Välfärd handlar om att fara väl, oavsett levnadsålder och alldeles oavsett vård- och omsorgsbehoven. Ansvaret för att detta mål nås är politiskt och åvilar alla politiska beslutsnivåer – kommuner, regioner och nationellt regering och riksdag.

Debattartikeln var införd i tidningen Dagen den 12 juni 2020